

სნობის ფურცელი

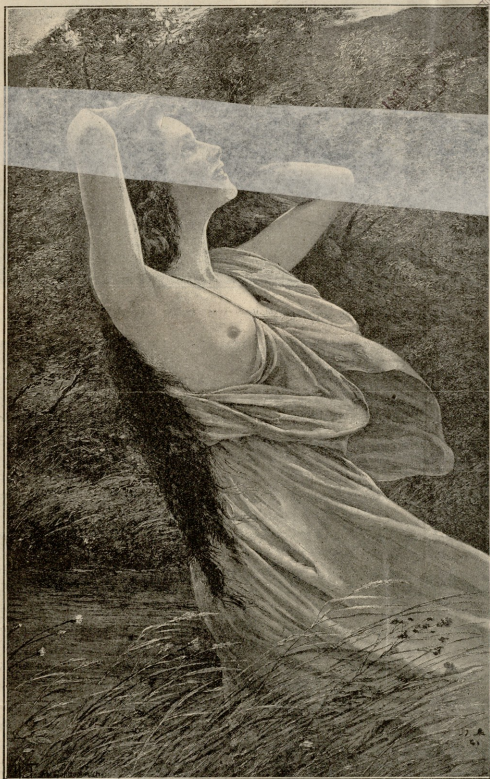
სურათებიანი ღამაგება

ღამაგების № 181.

ჰიობა, 4 იანვარი 1904 წ.

ბაზმის № 2370.

გაზაფხულის სილა.—სურათი ნონენბრუნისა.

რაიონის ჩივილი

„გული მომიკლა ამდენმა,
განა ომმა და შრომამა:
ქვეყნისა უმადურობამ,
ისევ ჩემდამო წყრომამა.
ვინ რაღას ელის ჩემგანა,

შევირიე რაც კი მებდა:
ძალი, ღონე და ტონება,
უზუნო დარჩი კენტადა,
ახლა ფიკარზე მაკრავენ
ისრებით დასახერტადა;
ალარც ვინ მამად მიმიღო,
მით უმეტესად დედადა.

მზად აზვის გამოვადგები
მტრებისა დასახვედრად;
ველარც შეიჯღები ცხენზედა,
ველარც ხმალს დაეატრიოლებ.
ჩენისა ჯარისა სიღალეს—
ღროშას ვერ ავიფრიალებ,
სამშობლოს გამტიალებლის
ზანაქს ვერ გავტიალებ.
მუხლებში ქობია ღამადა,
ალარც მომეცება წელითა.
ზინანდე მელაფი სიჭირად,
ამის მემძხადა ერია:
„სიდა ხარ, ანდარეხო,
„კაცო, რად არა გეშველია?“
მე რო მნახადენ ხმალ-მოწვედლის
ჯარი გაკოხლდის მთელია
და მიესივის მტრისა ლაშქარს,
როგორც ცხენის ფარას მგელია.
ახლა მიკირეთ რაღა ვარ:
ჩემ გაჩენისა დღეს ვწუველია,
მე მადლობელი იღარ მყავს,
არც ვერი, ალარც მღედელია.
ალარც ვის ახსოვს ამაგი,
ჩემი შრომა და ღვაწლია;
ასე სკონდია სოფელისა,
შემირცხეა იმის მადლია.
კარგი ხარ ყველასათვისა,
მანამ რამა გეჭკ ძალია
და როცა ძალი წაგერთმის,
გამოგეთხრება თვალისა.
ან ვის ვაბრალო, ვემღლო:
სუყველა ჩემი ბრალია,
ხომ ავასრულე, მეწადა,
მე კაცობრივი ვალია.
მინამდე ვიყავ, ხომ ვიყავ,
ხომ ვატრიალე ხმალისა;
მივირის და არეინ მჩნდებმა,
დამალეინოს წყალია.
ღმერთო, შენ ვებარებოდე,
ღმერთო, შენ შამიწყალია!“
ეს სთქვა მხოვანმა რანდმა,
დაიღვა თავით ხმალისა,—
ხანჯარი, ფარი, ჩაქქანი
და ისე სული დალია.

გაგა-ფაშაველა.

ამირაძეკა. — სურათი აღტოპელებისა

ე უ ლ ი

(სახალწლო ამბები)

„ამოდ ვეშებო სიშართლეს; აღმინათ ვერკაპამ ღლი ხანი იგი ტრეშლად დაღწო“...

— დაეზოთუღვარ თუ? — წამოიგვიანა მოხუცმა ფიღომ, როცა წამოწეულ თავს ტანი ველარ აატანა.

ამ დროს კორიანტელმა ც დაიზუილია და ბუხრისა და ქობის ჯუჯუტანეებიდან ნაშქარი შემოაყარა. ფიღომ თვითად გადაენტლი, აბურტენული წვერი ჩაჭო აძონძებულ სახნის ქვეშ და უფრო ახლო მიეჭრა თავისთან შეებრებულ „თბილ“ მურჩას, რომელიც სახნის ზემოდან ზღარბივით მორგავალბუღო, ცხვირი უკანა ფეხებში გაეყო და ზემოდან ღიღბაღწინანი ნაყარში ამისკრილი კული გადაეხურა.

ღამდებოდა. რამდენადაც სინათლე იწნეოდა და ღამე თვისს შვე ზეწარს შლიდა, იძენად მეტი სითამამე ეძეოდა კორიანტელს, უფრო მეტად იკრებდა ძალ-ღონეს და გაშმაგებულ ზუზუნ-წეუნით ხან ერთის მხრიდან მიჰქონდა ივრიაში ისრედაც გამოყრებულ სოფელზე და ხან მეორიდან. რასაც ვერ აკლებდა სოფლის სადგომებს, რომლებსაც ზურგითურგისთვის მიეცათ და ვარინდღონი ერთმანეთს მიჰკეროდნენ, იმას სოფლის განაპირას ჩამორჩენილ ფიღოს ქობზე იყრდა. ავერ შეუღლიტინა ჯუჯუტანეებში სოფლისკენ წახრის ფიღოს სადგომს, რაღაც ჩაჰყვია მორღეულ მუხრიდან, ერთი მძლავრად შეაბერტყა თოვლიანი კალთა და გამარჯვების კივილითა და კორიანტელით გაქაქულა თვით სამოსელში გამოწეობილ ტუისკენ, რომელიც თავს უქნევდა და ყრუ გუწენდა, გვერნებოდათ, ემუქრებოდა კორიანტელს: „აქ მოდ, აქა: მე მოვისპობ მაგ მაგენ ძალასა...“

— ხომ ცოცა, ჩემო მურჩავ, ცოცა? — სახნის ქვეშოდან ყრუთ და შვეწინთ ეკითხებოდა ფიღო თავის მეგობარ მურჩას.

— ჰოჰ... — შეერკოლებით რაღასაც ყრუთვე უსასუბებდა მურჩაიც.

გარდა საპოცის წლის განმავლობაში გამოვლილ ჯაფავებისა, რომელსაც ფიღო რკალივით მოხარა წელში, სახე დაუნაოჯა და მთლად ძვალტყყად აქცია, არსებობისთვის საყოფ საზრდოს უქონლობაში და ამ ბოლო დროს კიდევ ყინვა-სიცივეთ იმდენად დააძაბუნა მოხუცი, რომ ორიოდ დღის წინად ლოგინში ჩაწეა: „თბილად ვიქნები მაინცო? მაგრამ მის შემდეგ წამოდგამაც ევლარ მოახერხა. ან კი რა სითო უნდა მიეკარებინა ფიღოს გამოფიტულ სხეულისთვის კონკვბად ქვეულ ლოგინს, როცა იმისი სადგომი ისრე გულ-ღიად უმსპინძლდებოდა სიცივის...“

სულ ათიოდე წელიწადი, რაც ფიღო ქალაქიდან დაბრუნდა სამშობლო სოფელში. ქალაქში რკინის ქარხანაში მუშაობდა და ასე თუ ისე ლუკმა პურს შოულობდა. მაგრამ, იმის შედეგე კი, როცა მანქანამ მარჯვენა ხელის ოთხი თითი წაადგებინა, რასაც რამდენიმე თვით ავადყოფობაც მოჰყვა, ქარხნის პატრონმა, სპიოდე თუნიათ „დასაქუქრა“ ფიღო და ურჩია ასოფლის შავით ესარგებლა. ფიღოსაც ისრე სოფელში დაბრუნება აძეობინა და აქ მარტოდ-მარტო ლევედა უშადურ დღეებს. წინა წლებში კიდევ შეეძლო ხან მენახირობა გაეწეა, ხან ტყეში ფიჩხედ წასულიყო, სადაც განუშორებლად მურაე დასდევდა ხოლმე. ბოლოს და ბოლოს კი მთლად გარცდა ფიღო, აღარავითარი შრომა არ შეეძლო, სხვის სარჩენი შეიქმნა. ქობიდან გარედ თუ გამობაჯბაჯდებოდა ისიც შვან დღეებში, რომ იქვე ქობის კედელთან ლოდზედ ჩამოჯდარიყო, მუხლებზედ დაბეჭდილს და თავდაკიდულს ძვლები შევიდოდა და თვის ფეხებთან მორახმულ მურჩასთან მასი გაემათო:

— მააშ, ბებრუხავ, — მოსპართედა ხოლმე მეყფარს, — ხომ არ გვეღონა რომ სულ ახალგაზრდულ კუნტრუშობაში გაატარებდი დროს? ცხლა დაბერაბლდი, სახლის დარაჯათაც კი აღარ ვარგებარ: შესსარ ყუფის მაგერ რაღაც ხავ-ხავი ამოვდის ხოლმე. ქვესტ გერევა... ვის რაღად უნდებარ? ჩემი მალღორი უნდა იყო, თორემ აწნამამდე სოფლის ბიჭები ჩავაქვავდნენ... მააშ, არ იცოდ, ბერეხო, — მურჩას თავზედ ხელის ფეწუნთ განაგრძობდა ფიღო, — სოფელი არ შეგინახავს არა, თუ შენგანაც არას მოვლის...“

პატრონის სიტყვები სიმწარის მიგვირად, გვეგონებოდათ, საშოვნება—განცხრომას უფრო ჰგავდა მურას, რომელიც უკან ფეხებზედ ჩაიკეცულიყო, თავი ძირს დაედგინა და, კმაყოფილი პატრონის სახელით და იმის ხელის ფეხებით, ოდნავი რყევით თვალმის ბლიტავდა.

— ეჰ, შენ რა უნდა გელაპარაკოს კაცი!—გაწყურებოდა ფილო, როცა ხელადა მევგობის უზრუნველობას, ხელს ჩაიჭნედა და ისევ სახლში შებაჯბაჯდებოდა და იმას, ვით დარცხენილი, ფეხ და ფეხ შეტყევებოდა ხოლმე მურაც.

ფილო ქოხში ერთთავად წვივას ან კუნძს აბოლებდა. ნახევრად მშვიერი, მარტოდა-მარტო დავიწყებული თვით სიკვდილისგანაც კი, რომელსაც ამ ბოლო დროს ისრე მოუთმენლად ელოდა ფილო. რას წარმოადგენდა ესა ფილო ამა ქვეყნად? არსებობისთვის შრომა, ის ძალია, რაიც ამ ქვეყანაზედ ყოფნის ნებას აძლევდა, უკვე შემოეხარჯა, გაუცვდა. „საყვედუროთ ლუქმის შოენა აღარ შეგელო, ხორცი-მეტი“ იყო და ქვეყნა წაეტოვებოდა გვერდის აგლას სცილობდა: „ამ ქოჯვას აღარაფრით ეღირსა ჩაძალდებოა“ — ესმოდა იმას, იშვიათად თუ ვინმე გაიხსენებდა პურის ნატყებით, ან სხვა გვარ სადილიდან მონარჩენით.

ყოცხალ არსებათაგან თუ ვინმე იყო ფილოს თანაგრძობი, თანამოხარე, ისევ მისებრ ბებერი მურა, რომლის პირსაც აგერ მესამე დღეა არაფერი მიჰკარებია, მაგრამ ქირისუფალითი ერთი წამითაც არ შორდებდა პატრონის საწოლს, რომელზედაც მოკუნტულა და მიჰკვრია პატრონის. ფილოც, თავის მხრით სცილდობას სულ ახლო ახლო მიეკრას „თბილ“ მევგობას. დრო გამომშვებით კი ხან ლოკულობს და ხან რაღასაც ბუტბუტობს აძვდაგებულის ხმით.

ოდნავი წმრევით, თანაგრძობის ნიშნად, პატრონს სახეზედ აუსვა ხროკინი ენა, შემდეგ ჩაიკეცდა უკან ფეხებზედ და ისევ ნაღვლიანად დაუწყა ცქერა, თითქოს ეციოხებოდა: „აროდის, მევგობაო, როდის ექნება ბოლო ჩვენ ამ გვარ უფამურ ცხოვრებას“—ფილო მიხედა მურას თანაგრძობას და გაულო უფრო აუზუნდა.

— ყველამ მიგვივიწყა, ყველამ,—წამოიძახა ფილო და თვალებიდან გამოევიანა ცრემლებმა, გასასვლელად ადგილი რომ ევრ იპოვეს,—დაგუბდნენ იქვე, ჩაცივივულ თვალების ორბოვში. —ღმერთო...!—გულ ამოიჯდარი აჭეთინდა მოხუცი. მიმკვდარებულთ, უსიცოცხლო თვალები გამკვარტულ ქონის ჰერს შეაბეცა და სცილობდა მოცხცხე ხელეტიც მაღლა აღებურა...

მოხუცს გაახსენდა თავისი წარსული. მოაგონდა, სხვათა შორის, ის, თუ ამ რამდენისამე წლის წინად ვიღერ ქალაქში გადინებეწებოდა, ხორველობისას, როცა ზარდაცემული ხალხი ზოგი სოფლიდან იხიზნებოდა და ვინც დარჩა ხორველიან ოჯახს არ ეკარებოდა, ფილო როგორ უშობრად და თავაგამოდებით მიეღო სოფელს დასტრიალებდა. ხან-და-ხან შვილს თუ შვიხმა-რებდა, თორემ მარტოდა-მარტო თხირად სამარეებს და მარტოცვე, ზურგით გაჰქონდა გარდაცვალებულნი. ცოტას კი არ ჩასიხინებდნენ: „ფილო თავს ნუ იმეტებ, შენი ცოლ-შვილი შენიბრაღე: ადამიანი არ დამნახი და გაუტანელია: შენც რომ მოგადგეს უბედურება, ერთი კაციც არ მოგეკარებოა“; მაგრამ ფილო თავისას არ იშლიდა. ძალიან ძვირად დაუყდა ფილოს იმ გვარი თავის გამოდება: იმის სულის ჩამდგმელი ცოლ-შვილი სულ ერთ კვირაში მარტომვე შესახარის ღრიალით გაიტანა გაუმაძიარ სსაფლოზედ, საქაო არსებობა მიღიად ვაი-

ქალმაძრეკობას მსხვერძლა. —სურათი დავიფიოსისას.

შენ ადამიანზედ მაღლიანი და გაიტანი ყოფილიხარ, ჩემო მურაჲ!—გადახედა და ხმა მაღალი ქეთითინი მიჰპარა ფილომ მურას.—მურაჲ, თავისს სახლის გავონებაზე, აძვდაგებულმა, ადგილიდან წამოიწია და მოთელილ, ნაფოტება-კარულ კუდის

ტილა, მაგრამ... თვით ღმერთისგანვე დადგენილი, ადამიანური ვალი ხომ პირნაღლად აღასრულა...
 ესლა? ესლა ერთი ადამიანიც არ ეკარება, რომ აგერ შიგნეული მთლად ეწყის, ტუტეები უხმება და ერთი წვეთი წყა-

ლი მიინც მიჰწოდოს. ნეტა მურას მიინც შეგებლოს!.. მოაგონდა, რომ შობა-ახალწელიწადი დგება, წაიღულუნა: ეგ, ჩემთვის ვისღა ეცლებოა? და ერთი-ორად უფრო მოიკუნტა ლოგინში.

ახალწელიწადი. შუადღე გადასულია. ქარბუქს თუძცა გამულმეხუბლი ზუზუნდი გააქეს და შწარედაც იცინება, მაგრამ შუბლ-შეხებურებული ხილხი უტრადლებას არც კი აქცევს ჰაერის სიმკაცრეს, ერთმანეთში დღიარება დღესასწაულის მისალოცად.

— მათე! მოდი ამ ფილა-პაპასაც მოულოცოთ და ვუსურვოთ... დროზენ ჩაბაღდება, ჰე, ჰე, ჰე?... უთხრა ხითხითით ერთმა შეზარხოშებულმა ახალგაზრდამ მეორეს და ტორტმანით სახელთო წვევა დაუწყა ამხანაგს.

— თავი დამანებე! მოულოცოთ რა, მე შენ ვითხრა, კახურით არ ვგაგაბროუს! პირიქით, დიწვეებს რაბის თხოვნას. მაგ ქოჯას ისიც ვეყოფა, რომ კოკოლანთი უტრ ბებერი გუარაგე. უპასუხა ზუმრობითვე მეორემ და გზის გადახვევას აპირებდა, მაგრამ პირველმა მიინც დაიყოლია და ორივემ „ბებერიო“ აი, ფილა-პაპას-ს ღრიალით ჭობის კარები შეხებუტქეს, მაგრამ ფილა უსულათ მოკუნტული და გაყინული დახვედათ.

— ზზ... წუ...— გამოქნდა ზიულწუნური ქარბუქს ქობის ფარღოლოცებში.

— მუ!... ქარს ბანს აძლევდა ფილოს პირისუფალი მურაც, რომელიც პატრონის გვიმთან მიცუტკულოყო, თავი მალა ავლა და თან აყვიდრიდა თავისს პატრონს ამ გვირღოლატს, მგლობრის მარტოდ უწყოდ დგედებას, თანაც თავს აბრალებდა, ემუღარებოდა, ერთი ზმა მიინც გაეცა იმისთვის...

გ. ხალდინცხა.

წვრილი აბები

ეკზამენები ჩინეთში. ბევრი წვალება მოელის ჩინელს, რომელსაც ეკნუსრასხეს სხელმწიფო სმსახურში შესლა. ვერ რაღენიმე წელწადი საშუალო სასწავლებელში უნდა დგეს, შემდეგ იმდენე უმადეს სასწავლებელში. ამას ცთიფების შემდეგ იწყება ეკზამენების ხნა. კერძდამთავრებულმა სმკვერ უნდა დიჯართის ეკზამენი: პირველად იმ თაქას მთავრ ქაქაქმა, რომელმაც ცნოარობს, მეორედ რომელსმე სხვა თაქას ქაქაქმა და შესმედ იმ სკოლამს, სადგ სწავლა დამთავრა ან სქსტო ქაქაქას უმადეს სასწავლებელში. მსოლად შესმე ეკზამენის შემდეგ ქაქაქა დიჯდამა და ნება სმსახურში შესლდის. თავდამარველად ეძლევა სულ მცირე მთხელ ს ადგილი; შემდეგში, თუ მოისურვა უფრო მაღალი ადგილი, კიდევ უნდა დიჯართის ეკზამენი და ასე, უოკედ დწინაურებისთვის, ეკნსკუორეულად ეკზამენია დწინაშეული. ეკზამენი მწადიდ არის და თანგ ნაშლადი ტწევაა. როგორც ვე ეკწინჯაღებს სწინელი, ეკზამენას დგურა მინდი, მამხედე აბტმრეუწ კერედ წოდებულ სკეკზამენო კამრამი. იქ უნდა ავდეს, სწამ სულ არ მორბუნა ეკზამენებს; არც არივის მიუშეშენ მსთან და არც მას ეკწინაიყოლუებერ ერთის წუთითაც სკმუქედ-სმსმელი წომიარია და დიღის სიფრთხლით მთაქეთ— არაგინ დამდღის წერდღმს რამეო. ასეთი სსქსტომა ძაღინ ასწლებეს ეკზამენების დგურას და ამიტომ მსურველთა 90% ვერ იღებს დწესესულად დიჯდამს.

მეორფსია მეკურება. გამიწინელი სწრა-ბერწინარი შუელკა თავის მიგონებათა წრას. მიგონებანი ერთად გამთვ ფწანგულს, გწრმწულს და იხელადრის ეწმწე. შესლცა ეკწინსკუორეული აწწინავთას მეკურების გამოსცემად. არტსტოქაქელი ჭინორწრად მთადებს 800 ათას ფწანეს. მიგონებანი დსკრთიებული იწუნება, დამბეჭდვას სკეკეთესო (აბწინერ) ქაქაქედსუე და ეკწინმდიათი უღიბება 200 ფწანკად.

სწავალი ტვეღისის ქაქაქეს კასსა: სწოგენ და სწოგენს...